

Mare

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD 47^{STE} JAARGANG — N^O 19 — 29 FEBRUARI 2024



Gered Hoe een vleermuis tijdelijke bewoners helpt **12**

8



Eerst viel dit hek, toen de muur

Politicoloog en 'grens-nerd' Matthew Longo schreef een boek over hoe een picknick op een afgelegen Hongaars veld het IJzeren Gordijn liet vallen



De toekomst verzwijgen Philip Huff schreef een roman over open relaties. 'Partners hoeven niet alles te bieden. Heel veel mensen hebben affaires' **10**



Praten met slapers Uit onderzoek blijkt dat mensen die lucide dromen kunnen communiceren. 'Dat kan grote impact hebben', zegt neuroloog en slaapexpert Maartje Louter. 'Bijvoorbeeld voor de behandeling van mensen met posttraumatische stressstoornis'

5

14



Eigenwijze harken Al 45 jaar lang doet The Ex alles zelf

2



Afrika UB vindt unieke foto's, mede dankzij Marktplaats

Dit voelt als verraad, treuren internationals

Ze zijn gelokt met advertenties over ‘een internationaal-vriendelijke plek’, maar worden nu ‘onder de bus gegooid’, zeggen buitenlandse studenten. ‘Dat gaat in tegen alles wat de universiteit heeft beloofd.’

DOOR MARK REID EN ELENA VAN DER KLOK

In 2023 kwam 23 procent van de eerstejaars bachelorstudenten en 35 procent van de eerstejaars masterstudenten uit het buitenland. Dat is te veel, althans volgens minister Dijkgraaf, die de nieuwe Wet internationalisering in balans wil invoeren. Die is nog niet van kracht, maar universiteiten zijn al bezig met voorbereidingen om het aantal niet-Nederlandse studenten omlaag te brengen.

Wat er gaat gebeuren is nog niet zeker, maar waarschijnlijk gaat het aantal Engelstalige vakken en studies fors omlaag. Wat vinden internationale studenten daar zelf eigenlijk van? *Mare* vroeg aan internationale studenten hoe zij tegen de aanstaande plannen aankijken.

‘Er zijn mensen die proberen de universiteit opener te maken en meer verwelkomend voor internationale studenten’, zegt de Duitse Tim Kerkhoff (23, urban studies). ‘Zo werd het ook geadverteerd, als een internationaal-vriendelijke plek. Maar nu is er een tegenbeweging die zegt: “Ho ho, niet al te internationaal worden!” Dat gaat in tegen alles wat de universiteit heeft beloofd. Het voelt als verraad.’

Zo ervaart Jokin de Carlos (25, international relations) uit Spanje dat ook. ‘Het is alsof Nederlandse politici, vooral de populisten, ons gewoon onder de bus smijten zonder een alternatief te bieden. Wij betalen veel geld voor onze studie, een woning en eten, en dat is goed voor de Nederlandse economie. Kroegbazen in Leiden en Den Haag zullen erg verdrietig zijn als de internationale studenten weggaan.’ De Carlos vindt dat internationale studenten, nog afgezien van het nieuwe beleid, veel extra hindernissen moeten overwinnen. ‘Huisvesting is voor ons extra lastig, zeker in Leiden waar de verenigingen een soort monopolie lijken te hebben op de studentenhuizen. Wij krijgen in tegenstelling tot Nederlandse studenten niet zomaar een studenten-ov. Daarmee zouden we ook verder weg kunnen gaan wonen, wat de druk op studentenkamers weer verlicht.’

Ook internationale studentenorganisatie *ESN* is bezorgd. ‘We werden al nerveus toen we de verkiezingsuitslagen hoorden’, zegt het Japanse bestuurslid *Joe Noguchi*. ‘Door de nieuwe plannen komen er minder internationals naar Leiden, en dus ook minder mensen bij onze organisatie.’

Om de stemming te peilen hield *ESN* daarom een kleine enquête onder haar leden. Daaruit bleek dat 70 procent van de leden zich zorgen maakt over de aankomende plannen. ‘Deze gewoonte om internationals de schuld te geven van problemen zoals huisvesting leidt tot haat’, zegt een van de respondenten. ‘Internationals moeten juist gezien worden als een toevoeging, niet als iets waar je vanaf moet.’

Een andere respondent reageert laconiek: ‘Ik maak me persoonlijk weinig zorgen. Er zijn zat andere landen die nog wel buitenlandse studenten verwelkomen. Ik zou me meer zorgen maken als ik Nederlands was, omdat dit beleid de reputatie van Nederland als internationaal knooppunt aantast.’ Een derde hekelt de mogelijkheden om Nederlands te leren, wat nodig gaat zijn als er onder het nieuwe beleid taalen komen: ‘Het is niet dat we geen Nederlands willen leren, maar het is gewoon niet mogelijk om in een heel korte periode Nederlands op academisch niveau te leren spreken.’ Dat laatste beamt Kerkhoff: ‘Ik spreek een beetje Nederlands, maar het is lastig om echt goed te integreren qua taal. De cursussen die het Talencentrum aanbiedt zijn erg duur. Ik houd het bij DuoLingo en met mensen praten. Alle informatie die de overheid aanbiedt over dingen als zorgtoeslag of de basisbeurs is grotendeels in het Nederlands, dus je moet een Nederlander kennen die je dat kan uitlegen of het zelf uitlegen.’

Universiteitsraadslid *Ella Picavet* van studentenpartij *DSP*, die zich inzet voor internationals, is niet blij met het nieuwe beleid. ‘Jarenlang is internationalisering aangemoedigd en liep de universiteit te koop met een internationaal imago. Nu gebruikt de politiek deze studenten als zondebok voor de problemen die ongebalanceerd overheidsbeleid hebben veroorzaakt, met het idee dat dit een wondermiddel is voor alles wat er mis is.’

‘Het lijkt voor Nederlanders moeilijk een middenweg te vinden’, concludeert De Carlos. ‘Het lijkt wel alsof ze of alles helemaal internationaal willen, of helemaal in het Nederlands. Ik vind het hier echt leuk, maar als ik kijk hoe handig de taal is, zou ik misschien eerder kiezen om Duits te leren en in Duitsland mijn master te halen.’

Uniek inkijkje in Afrika (met dank aan Marktplaats)

Ontdekkingsreiziger en fotograaf Alexine Tinne maakte in 1862 unieke foto’s van een dorpje in het hart van Afrika, die door de Leidse universiteitsbibliotheek zijn aangekocht.

DOOR ELENA VAN DER KLOK

De serie van achttien foto’s is genomen in een het dorp Gondokoro in 1862, dat in het huidige Zuid-Soedan ligt. Het zijn een van de allereerste foto’s die in het midden van Afrika zijn genomen. Maandag werden ze eenmalig aan publiek getoond door conservator Maartje van den Heuvel. ‘Het was heel ongewoon dat iemand überhaupt fotografeerde in die tijd’, vertelt Van den Heuvel over de foto’s die ze bij toeval ontdekte (zie kader). ‘De camera’s waren grote houten kisten en foto’s werden gemaakt op glasplaten met chemicaliën. Bovendien moesten ze worden ontwikkeld in een koele, donkere kamer. Dat was lastig midden in de Sahara.’ Tinne was een vooraanstaande dame die in 1835 werd geboren in Den Haag. ‘Haar vader was rijk geworden door slavernij’, legt Van den Heuvel uit. ‘Hij beheerde namelijk meerdere plantages in Suriname en Midden-Amerika.’

Alexine woonde naast de Koninklijke Bibliotheek. ‘Hier ontstond haar interesse in de witte plekken op de wereldkaart. Ze wilde ontdekkingsreiziger worden en de kaart invullen.’

In 1855 vertrok ze samen met haar moeder naar Egypte. Ze reisden door het Midden-Oosten en bezochten landen als Libanon, Syrië en Palestina. ‘In 1857 ging Tinne terug naar Den Haag. Daar leerde ze fotograferen.’

Vier jaar later vertrok ze met haar moeder voor haar eerste grote expeditie: op zoek naar de bronnen van de Nijl. In Gondokoro zetten ze hun kamp op, daar heeft ze de foto’s gemaakt. ‘Het zijn terloops genomen beelden, een heel alledaags kijkje op een gewoon gezin. Ik vind het zacht op het dorp zelf heel bijzonder. De lokale bevolking zit er maar een beetje te hangen.’

Dat de bewoners niet poseren, wat toen wel gebruikelijk was, toont het artistieke talent van Tinne, aldus Van den Heuvel, en maakt de afbeeldingen extra uniek.

De reis liep noodlottig af omdat haar moeder ziek werd en overleed. Tinne besloot vervolgens een jaar lang te gaan varen op de Middellandse Zee. ‘Ondertussen had ze haar kist met negatieven in Noord-Afrika aan een fotograaf gegeven. Maar destijds waren er geen auteursrechten, dus besloot deze fotograaf zelf haar foto’s af te drukken.’

Aan het leven van Tinne kwam een bloederig einde. ‘In 1869 is Alexine op 33-jarige leeftijd in de Sahara gestorven. Ze ging op zoek naar Toeareg. Ze vond dat een interessant volk en wilde deze mensen ontmoeten. Maar haar kampement werd door deze bevolkingsgroep overvallen en ze werd vermoord. De kist met negatieven heeft ze nooit teruggezien.’ Over een paar maanden opent de nieuwe *NMO* bibliotheek in het Herta-Mohr gebouw. Hier zullen de foto’s van Tinne opgeslagen worden.

Op het spoor gebracht door een foto van behang

De verworven foto’s zijn toevallig ontdekt. ‘Enkele jaren geleden was ik bezig met een onderzoek over Tinne voor een tentoonstelling’, zegt conservator Maartje van den Heuvel. ‘Met een aantal experts probeerden we al haar foto’s in kaart te brengen. Fotograaf Jeroen de Wijs stuitte op een foto die op zoek naar de bronnen van de Nijl. In Gondokoro zetten ze hun kamp op, daar heeft ze de foto’s gemaakt. ‘Het zijn terloops genomen beelden, een heel alledaags kijkje op een gewoon gezin. Ik vind het zacht op het dorp zelf heel bijzonder. De lokale bevolking zit er maar een beetje te hangen.’

Dat de bewoners niet poseren, wat toen wel gebruikelijk was, toont het artistieke talent van Tinne, aldus Van den Heuvel, en maakt de afbeeldingen extra uniek.



Leidse universiteit weigert banden met Israël te verbreken

Twee leden van de universiteitsraad eisen dat Leiden vanwege de oorlog in Gaza de institutionele banden opschort met Israëlische universiteiten. Het college speelde de kwestie door naar universiteitskoepel UNL. ‘Het is niet onze rol om hier een antwoord op te geven.’

DOOR VINCENT BONGERS

Universiteitsraadsleden Joost Augusteijn en Timothy de Zeeuw vroegen het college onlangs tijdens de raadsvergadering om vanwege de oorlog in Gaza de banden van de universiteit met Israëlische universiteiten op te schorten. In mei vorig riepe een aantal Leidse onderzoekers in *Mare* hier ook al toe op.

‘Dit houdt in dat er geen formele samenwerking- of uitwisselingsverbanden meer zijn’, aldus Augusteijn en De Zeeuw. ‘Wel is overleg en samenwerking met individuele onderzoekers mogelijk.’ Er worden consequenties verbonden aan het handelen van bepaalde overheden’, zei Augusteijn. ‘Het demissionair kabinet heeft bijvoorbeeld besloten om vanwege een uitspraak van het gerechtshof geen onderdelen van F-35 gevechtswliegtuigen meer aan Israël te leveren. Moet de universiteit daar ook niet consequenties aan verbinden?’

Collegevoorzitter Annetje Ottow vond niet dat de uitspraak over de F-35’s invloed had op de universiteit. ‘Er is een duidelijke scheiding tussen overheid en universiteit.’

Uit het jaarverslag 2022 blijkt dat Leiden een studentenuitwisselingsprogramma heeft met de Hebrew University of Jerusalem en Tel Aviv University. Al liggen die programma’s vanwege de preciaire veiligheidssituatie stil. Wel heeft The Rights Forum, een organisatie die opkomt voor vrede en rechtvaardigheid in Israël-Palestina, een Woo-verzoek ingediend over de banden van universiteiten met Israëlische instellingen en bedrijven (zie kader).

Het college wilde de handen niet branden aan de vraag of het wen-

selijk is om relaties met Israëlische universiteiten op te schorten. ‘We hebben nu bij universiteitskoepel UNL een gesprek met alle universiteiten over hoe we met deze kwestie om moeten gaan.’

Ottow: ‘Zijn er specifieke universiteiten in Israël die de mensenrechten schenden? Om daarachter te komen moet je dat grondig onderzoeken, daar zijn we in UNL-verband over aan het praten.’

De universiteit is verder bezig met het opzetten van een toetsingscommissie veiligheid, vertelde de collegevoorzitter. ‘Die kan mogelijk ook bepaalde zaken aan mensenrechten toetsen. In het ideale geval was deze commissie al in kunnen en kruiken, en zou die naar dit specifieke geval kunnen kijken.’

Augusteijn was niet tevreden met die antwoorden. ‘Ik zou graag willen dat het college onze vragen expliciet beantwoordt.’ Ottow las vervolgens de eerste vraag van de raadsleden voor: ‘Accepteert het college dat Israël in haar handelen internationale rechtsregels breekt? Als bestuur zien we het niet als onze rol om in het kader van de academische vrijheid daar een antwoord op te geven’, reageerde ze. ‘We kijken naar verschillende perspectieven. Onze experts hebben er een oordeel over.’ Is het college het ermee eens dat een signaal nodig is om de acties van Israël die buiten het internationaal recht vallen te veroordelen? ‘Dat beoordelen onze experts. Als bestuur hebben we die taak en de kennis niet. Als er bijvoorbeeld een uitspraak van het Internationaal Gerechtshof (waar een genocidestaak tegen Israël dient, *red.*) komt, kunnen we ons daaraan houden.’

Augusteijn vond dat het college zich verstopte achter het hof: ‘De universiteit handelt ook buiten het kader van het Internationaal Gerechtshof, kijk naar de situatie rond Rusland en Belarus.’ Die banden zijn wel verbroken. Volgens Ottow zijn die zaken niet vergelijkbaar. ‘Voor Rusland was er specifieke verplichting van de regering om de samenwerking te verbreken. We hebben daar zelf geen oordeel over geveld.’

‘We wachten nog steeds op gegevens’

The Rights Forum wil weten welke contacten en samenwerkingsbanden de universiteiten met belangenorganisaties hebben die zich op een of andere manier bezighouden met het Israël-Palestina-debat. Het gaat dan bijvoorbeeld om organisaties als Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDi), Christenen voor Israël, maar ook om de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding van het ministerie van Justitie en Veiligheid. ‘Een deel van de informatie die we van de universiteiten willen krijgen, hebben we ontvangen’, vertelt Gerard Jonkman, directeur van de organisatie. ‘Maar we zijn nog bezig met het verwerken van die gegevens.’ Het deel dat betrekking heeft op de belangenorganisaties, is nog niet ontvangen, aldus Jonkman. De universiteiten weigeren principieel om mee te werken aan dat deel van het Woo-verzoek. ‘Het verzoek richt zich immers niet alleen op banden met organisaties in Israël, maar ook met Nederlandse en internationale organisaties die zich bezighouden met religie, herdenking of de bestrijding van antisemitisme’, schreef universiteitskoepel UNL in februari 2022 over de weigering. ‘Alle universiteiten zullen op dit deel van het verzoek niet ingaan.’

The Rights Forum maakte daar bezwaar tegen bij de rechter en die bepaalde afgelopen december dat ‘de universiteiten zich opnieuw moet buigen over het Woo-verzoek’. ‘Maar vooralsnog hebben we nog steeds niets gekregen’, aldus Jonkman.

Tussen droom en daad



Still uit de droom-in-een-droom (etc.)-film Inception (2010)

In je dromen kun je meer dan je zou denken, weet neuroloog en slaapexpert Maartje Louter. Bijvoorbeeld: communiceren. Dat kan helpen bij het behandelen van trauma's.

DOOR POL KOOPMAN

Slaapdeskundige Maartje Louter heeft tegenwoordig concurrentie uit onverwachte hoek: horloges. 'Slapen is booming', zegt de neuroloog. 'Je ziet het in de toenemende interesse om met allerlei gadgets om slaap te meten. Je hebt smartwatches en schermen die je naast je bed kan zetten. 'Dat lijkt leuk, maar wat mij betreft houd je dat soort metingen gewoon bij de slaapcentra die er de échte instrumenten voor hebben. Voor een goede analyse moet je namelijk veel meten: de ademhaling, je hersenactiviteit. Die consumentenapparaten zijn daar nog helemaal niet goed genoeg in. We zien dan bijvoorbeeld dat mensen bij hun huisarts aangeven dat ze slaapproblemen hebben omdat hun horloge hen dat vertelt, terwijl ze eigenlijk gewoon prima slapen.' En niet alleen vanuit technologische hoek rukt de concurrentie op: ook buiten de reguliere gezondheidszorg rukken de slaapgoeroes op. 'Ik ben somnoloog, dat betekent slaapdeskundige. In feite betekent het niets meer dan dat ik als arts een extra certificaat bezit. Maar dat is er niet zomaar. Het is in het leven geroepen om te voorkomen dat iedereen zich zomaar slaapexpert kan noemen.' Haar eigen adviezen voor goede nachtrust: 'Het allerbelangrijkste is regelmaat. Je lichaam moet een vast moment hebben waarop het weet dat het tijd is om te slapen en ook

om weer op te staan. Daar mag je in het weekend best een uurtje van afwijken, maar niet te veel. Ook slaap inhalen is daarom onverstandig. Alcohol drinken is erg slecht voor je slaap en ook het is niet aan te raden om direct na het sporten direct je bed in te duiken. Een uur voor je gaat slapen kan je beter niet zoveel meer doen.' Louter is een van de sprekers van de thema-avond 'ECHT: De steeds vagere grenzen tussen dromen en realiteit', vrijdagavond in Rijksmuseum Boerhaave. Want of je nu goed of slecht slaapt, zegt ze, dromen doet iedereen. 'Vanuit de wetenschap is er steeds meer over bekend. Dromen kunnen in alle stadia van de slaap voorkomen, niet alleen tijdens de remslaap, zoals vroeger werd gedacht, en die daardoor droomslaap werd genoemd.' 'Rem' is de afkorting voor *rapid eye movement*: de slaapfase waarin een grote hersenactiviteit en oogbewegingen worden waargenomen. 'Tijdens de droomslaap kunnen de dromen wel intensiever zijn. De actieve hersengebieden die over zaken als horen, ruiken of zien gaan - lichten dan op. Dan zien mensen kleuren of horen ze geluiden.' Toch blijft er ook nog veel onbekend. 'De theorieën over waarom we dromen lopen uiteen. Het kan een soort bewaking van de slaap zijn, een trucje van je hersenen om te voorkomen dat je niet de hele tijd wakker wordt. Ook kan het een middel zijn om al je indrukken van een dag te verwerken. Je

hersen en zouden dan alles een plekje geven door erover te dromen.' Ook de vraag waarom we niet doorhebben dat we dromen is nog onbeantwoord. 'Ook daar is weinig over bekend, maar er worden wel veel interessante studies ondernomen. Denk maar aan lucide dromen.' Dat houdt in dat dromers zich bewust ervan zijn dat zij aan het dromen zijn. 'Er zijn onderzoeken gedaan om te zien of je met mensen die lucide aan het dromen zijn kan communiceren en dat kán. Je kan ze bijvoorbeeld vragen om een sommetje op te lossen in hun droom; dat doen ze dan via oogsignalen. Vantevoren spreek je dan met ze af dat "ja" bijvoorbeeld twee keer naar links kijken is, en "nee" twee keer de andere kant op. Praktisch kan dit soort onderzoek een grote impact hebben, voor de behandeling van mensen met PTSD bijvoorbeeld. 'Van tevoren ergens over dromen waar je je op verheugt of waar je je juist druk om maakt kan mogelijk worden toegeschreven aan de verwerkende functie van dromen, maar nogmaals: dat moet nog allemaal onderzocht worden.' En dromen die uitkomen? 'Daar ga ik me niet aan wagen, nee. Dat is echt pseudowetenschap.'

'ECHT: De steeds vagere grenzen tussen dromen en realiteit', lezing Maartje Louter, Rijksmuseum Boerhaave, vrijdag 1 maart, 19:30, €5

Alles went: ook belasting ontwijken

Hoe gaan fiscalisten om met kritiek uit de maatschappij en veranderende wetgeving? 'Iemand vergeleek zijn baan met werken in een kippenslachterij.'

DOOR MARK REID

Stel je bent belastingadviseur en je wil je cliënten zo min mogelijk belasting laten afdragen. Prachtig. Totdat er vanuit de maatschappij opeens kritiek komt op je werk. Wat doe je dan? In navolging van de financiële crisis van 2008 en onthullingen zoals de Panama Papers, waaruit bleek dat multinationals al jarenlang belastingen ontweken, kaarte internationaal economisch samenwerkingsverband oeso maatregelen aan tegen deze zogeheten *base erosion and profit shifting* (BEPS): het uithollen van de grondslag die een staat heeft om belasting te heffen en het verschuiven van winsten naar landen met gunstige belastingtarieven. Die trucs, slimigheden en mazen in de wet die fiscalisten en multinationals gebruiken om hun afdracht zo laag mogelijk te houden liggen door de onthullingen van de afgelopen jaren onder vuur. Voor haar promotieonderzoek sprak jurist Elody Hutten met fiscalisten zoals belastingadviseurs en belastinginspecteurs om te kijken hoe zij reageren op veranderende wetten en toegenomen kritiek.

Wat viel je op?

'Als jurist leer je om binnen wettelijk kaders te werken. In mijn onderzoek zag ik dat veel fiscalisten het moeilijk vonden om iets te doen met de kritiek vanuit de maatschappij, die vaak meer gestoeld is op een morele basis dan op concrete juridische normen. Dat vinden ze vaag en moeilijk te vertalen naar hun dagelijkse praktijk. 'Bij kritiek kwam op een specifiek belastingpraktijk, bijvoorbeeld *double dipping*, waarbij je in twee landen rente aftrekt, dan hadden de fiscalisten wel het gevoel dat ze daar iets meer mee konden doen. 'En als er wel daadwerkelijk nieuwe wet- en regelgeving is, dan geven de fiscalisten daar ook gehoor aan. De nieuwe Wet minimumbelasting gaat binnenkort in, die vloeit voort uit oeso-afspraken om BEPS tegen te gaan. Die wet regelt dat multinationals in elk land een effectief minimumtarief betalen van 15 procent over hun winst. Veel van de andere maatregelen die de oeso voorstelt zijn meer *soft law*: afspraken en geen harde wetten, maar fiscalisten zien de oeso als autoriteit, dus die normen worden ook makkelijker overgenomen dan kritiek van leken.'

Waarom koos je voor dit onderzoek?

'Voordat ik wetenschapper werd in Leiden werkte ik bij pensioenuitvoerder APG, die in die tijd veel maatschappelijke kritiek kreeg. Zo raakte ik geïnteresseerd in hoe professionals daarmee omgaan. Er was nog geen onderzoek naar de reactie van fiscalisten op de nieuwe ontwikkelingen, dus dat was voor mij de kans. 'Ik heb een achtergrond in de psychologie dus ik heb altijd al rondgelopen met een idee voor een vervolgonderzoek waar ik fiscalisten in een MRI-scanner zou leggen om te kij-

ken of hun hersenen verschillen. Reageren leken bijvoorbeeld meer vanuit emotie op fiscale dilemma's? 'Er is wel onderzoek gedaan naar hoe mensen redeneren bij ethische dilemma's met een sociaal thema en met een fiscaal thema. Ze keken toen of mensen redeneerden op een hoog moreel niveau, bijvoorbeeld op basis van ethische principes, of een lager niveau, bijvoorbeeld uit eigenbelang. Daaruit bleek dat iedereen bij de sociale dilemma's redeneerde op hetzelfde morele niveau. Bij fiscale dilemma's weken belastingadviseurs af van de leken en de belastinginspecteurs. Die laatste twee bleven hetzelfde morele niveau redeneren, maar de belastingadviseurs redeneerden vanuit een lager niveau. 'Dat strookt trouwens niet helemaal met wat ik nu heb gevonden, want sommige belastinginspecteurs zeiden dat ze niet de vrijheid ervoerden om binnen het beleid van de Belastingdienst hun eigen inzicht "recht te doen". Ze vonden de Belastingdienst soms een speelbal van de politiek.'

'De eerste paar keer vind je het raar, maar na een tijdje wordt het normaal'

Zou er in de opleiding niet meer aandacht moeten zijn voor de morele en ethische dilemma's als blijkt dat fiscalisten daar minder gevoelig voor zijn?

'Er is al aandacht voor in de opleiding, ik geef zelf het vak Belastingrecht en maatschappij, en fiscale ethiek. Het zijn vrij nieuwe vakken, dus het is interessant om te onderzoeken of die effect hebben. 'Ik vraag me wel af of opleiding de belangrijkste factor is. Socialisatie in bestaande praktijken speelt een grote rol. Een van de mensen die ik heb gesproken vergeleek het werk wat hij deed met werken in een kippenslachterij. De eerste paar keer vind je het raar, maar na een tijdje went het en wordt het normaal.'

Blijft de praktijk dan voorlopig hetzelfde?

'Ik zie veranderingen. Waar bedrijven en belastingadviseurs vroeger vooral naar de financiële risico's keken, zijn de laatste jaren ook de maatschappelijke risico's belangrijker geworden. Bedrijven wegen meer af of ze wel hun *fair share* betalen en een eerlijke bijdrage leveren aan de samenleving. Ik zag ook dat ambtenaren bij het ministerie van Financiën en de Belastingdienst steeds meer rekening houden met de belangen van andere overheden. Ik denk dat bedrijven de laatste jaren een stuk conservatiever zijn geworden en niet alleen maar proberen om alleen maar hun belastingtarief zo laag mogelijk te houden.'



Je mag jezelf best schamen, stelt psycholoog Aukje Nauta, óók op de werkvloer. 'Als mensen niet praten, kan er een vechtcultuur ontstaan'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Schaamte kan van alles zijn, stelt Aukje Nauta. 'Misschien weet je iets niet op je werk, je hebt een lelijke fout gemaakt of vind je dat je op je vijftigste allang hoogleraar had moeten zijn. Het zijn allemaal kwesties die je moeilijk ter sprake brengt en die voor schaamte op de werkvloer kunnen zorgen.' Zelf heeft de bijzonder hoogleraar *Enhancing individuals in a dynamic work context* een klein onderzoek op LinkedIn gedaan om te kijken welke scenario's schaamte opwekken. Zo vroeg ze aan ruim honderd bekenden of zij zich veilig genoeg voelen om aan hun collega's te vertellen dat ze mantelzorg verlenen, psychische problemen hebben of in de schulden zitten. 'Driekwart durft toe te geven mantelzorg te verlenen, maar bij de onderwerpen die daaraan kwamen, doken de percentages onder de vijftig procent.' Dat heeft volgens haar ook te maken met hiërarchie en afhankelijkheid op werk. 'Bij financiële schulden of alcohol- en drugsverslavingen gaf minder dan tien procent aan dit te kunnen delen met collega's. Dat is ook niet zo gek, want als je zegt: "Goh, ik ben verslaafd aan paddo's", krijg je misschien minder snel een promotie dan wanneer je je leven tiptop op orde hebt.' Dat zo weinig mensen intieme onderwerpen

durven te bespreken op werk, baart de organisatiepsycholoog zorgen. 'Als collega's niet met elkaar praten, kan er een soort schaamte of zwijgcultuur ontstaan. Of juist het tegenovergestelde: een vechtcultuur waarin iedereen van zich afbijt en steeds anderen de schuld geeft van alles wat er misgaat. Onze huidige omgang met schaamte kan gemakkelijk tot de pressieve of agressieve gevoelens leiden.' Schaamte hoeft juist niet iets slechts te zijn. 'Die gevoelens ontstaan heel makkelijk, maar we onderdrukken ze net zo snel; het is een pijnlijke emotie. Terwijl het ook een signaal aan jezelf kan zijn dat je iets moet verbeteren. Als je schaamte in de ogen kijkt, je hoofd in de bek van de draak steekt en onderzoekt waar het gevoel vandaan komt, word je ervan bevrijd. De schaamte mag er zijn.' Om dat voor elkaar te krijgen, is zelfreflectie erg belangrijk, vindt Nauta. Collega's zouden volgens haar regelmatig in sessies hun schaamtegevoelens moeten bespreken. 'Veel leidinggevend denken: als er iets mis is, hoor ik het wel. Dat noem ik de "baas bias".' Nauta haalt het fragment van John de Mol in het programma *BOOS* aan over grensoverschrijdend gedrag achter de schermen bij zijn programma *The Voice of Holland*. 'Daarin zei hij steeds: "Als er iets is, kun je dat toch melden?" Dat is een heel foute attitude van een leiding-

gevende, want die heeft niet door hoe belangrijk macht is en hoezeer macht ervoor kan zorgen dat mensen die van je afhankelijk zijn hun mond niet open durven te doen.' Volgens de organisatiepsycholoog werkt een cultuur waarin mensen zich uit durven te spreken sowieso preventief voor grensoverschrijdend gedrag. 'Slachtoffers en omstanders van grensoverschrijdend gedrag kunnen schaamtegevoelens ervaren. Slachtoffers durven zich niet meteen uit te spreken naar de bullebak of anderen. Maar ook omstanders kunnen denken: als ik er wat van zeg, ben ik een watje en lig ik uit de groep. Dat kan allemaal schaamtegevoelens oproepen.' Ook degene die zich grensoverschrijdend gedrag kan gevoelens van schaamte ervaren. 'Heel soms komt dat gedrag zelfs voort uit schaamte, maar ik denk dat bullebakken op de werkvloer vooral te weinig schaamte ervaren. Bij schaatmeloosheid gaan mensen namelijk pesten, schelden en over grenzen heen.' Nauta vindt het een gemiste kans dat schaamte en grensoverschrijdend gedrag in wetenschappelijk onderzoek nog zo weinig aan elkaar gekoppeld worden. 'In diverse rapporten komt het woord "schaamte" slechts een enkele keer voor, terwijl het een voor de hand liggende emotie is die een rol kan spelen bij grensoverschrijdend gedrag en hoe we daar vervol-

'Onze huidige omgang met schaamte kan leiden tot depressieve of agressieve gevoelens'

gens op reageren. Als we beter met schaamte leren omgaan, kan het er ook voor zorgen dat we beter met elkaar omgaan.' Als leidinggevende moet je van de organisatiepsycholoog aannemen dat pestgedrag op de werkvloer er altijd is. 'Waar mensen samenwerken, ergeren we ons aan elkaar. Iemand haalt een deadline niet, of iemand schrijft een slecht stuk. Inhoudelijk zijn er voortdurend conflicten en is er gedoe. Waar het om gaat is dat mensen op de taak hard mogen zijn, maar op de persoon het liefst zacht. Ga daarom regelmatig met elkaar in gesprek over dit soort onderwerpen om pestgedrag te voorkomen of te stoppen.' Uiteindelijk moeten werknemers en leidinggevenden samen de werkcultuur verbeteren. 'Maar ik zie vooral een kans voor leidinggevend. Als die een teamsessie organiseren en durven te zeggen: "Ik heb een paar keer conflicten laten lopen waar dat niet had gemoeten. Dat spijt me. Zullen we het daar samen over hebben?" Dat is goed leiderschap. Daarmee gaat de zwaarte ervan af en dat is volgens mij de weg naar een veilige werkcultuur.'

Publiek Leiderschap Café: Het effect van schaamte op de werkvloer. Universiteit Leiden Schouwburgstraat, donderdag 7 maart, gratis, 15:30-17:00

Lopend rijk worden (en gezond)



Gratis trackers, apps of mindfulnessstraining: zorgverzekeraars proberen van alles om gezond gedrag te stimuleren. Maar maak je mensen fitter door ze te bestraffen of te belonen?

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Om de pols van David de Buisonjé zit een Apple Watch die hij via zijn zorgverzekering na twee jaar heeft terugverdiend door stappen te zetten. Eerder verdiende de gezondheidspsycholoog nóg zo'n smartwatch terug bij een andere zorgverzekeraar. 'De vijfhonderd euro die je betaalt voor het horloge moet je zien als borg. Je moet dan twee jaar lang je gepersonaliseerde stappen-doelen behalen om je geld terug te verdienen.' Deze methode om mensen gezond te krijgen is 'supermotiverend', vindt hij. 'Ze hebben geld ingelegd, iets van zichzelf op het spel gezet en zich daarmee gecommitteerd aan bepaalde gezondheidsdoelen.' Zelf is hij ook aan de slag gegaan met dit soort depositocontracten en maakt daarbij onderscheid tussen zogenaamde 'wortels' en 'stokken'. 'Een financiële beloning is een soort wortel die je wordt voorgehouden en wanneer je zelf geld inlegt dat je terug moet verdienen, heb je als het ware een stok achter de deur.' Volgens de wetenschapper is voor de werking van financiële beloningen op leefstijlverandering al veel bewijs, maar over de effecten van de dreiging van het verliezen van een borgsom is nog weinig bekend. 'Het is makkelijker te financieren als mensen zelf geld inleggen en zelf die weddenschappen aangaan. Dan hoef je niet met een bak geld te smijten om ze in beweging te krijgen.' De promovendus bouwde voor zijn onderzoek samen met de technische universiteit van Zurich een app met ingebouwde stapenteller die hij testte onder Leidse studenten. 'Ze kregen twintig dagen de tijd om hun stappendoelen te behalen. De gebruikers moesten twintig procent meer stappen per dag zetten dan hun gebruikelijke gemiddelde. De eerste groep kreeg een wortel en kon tien euro verdienen door hun doelen te behalen, de andere groep kreeg een tikkie van tien euro en kon dit geld terugverdienen door dagelijks genoeg stappen te zetten.' Uit de groep met betalende proefpersonen deed uiteindelijk slechts 62 procent mee aan het onderzoek, terwijl de deelnemers die werden beloofd wel allemaal deelnamen. 'We hadden daarvoor niet genoeg participanten om een duidelijk verschil op te merken, dus dit zagen we gewoon als een *proof of concept*.' In een tweede experiment onderzocht De Buisonjé hoe hij ervoor kon zorgen dat meer mensen zouden meedoen. 'We verdubbelden het inlegbedrag als mensen hun doel behaalden. Dus als ze tien euro inleggen, kunnen ze tien euro bovenop hun eigen inleg verdienen. Ook hebben we mensen zelf de hoogte van de inleg laten bepalen, tussen de één en twintig euro.' Beide opties bleken succesvol, want meer mensen namen deel

en gemiddeld zetten ze ook nog zestig procent meer stappen. Toch zijn 'stokken' niet toepasbaar op iedereen, stelt de promovendus. 'Voor kwetsbare mensen met lagere inkomens, lijkt het me geen goed idee om met stokken te werken. Je wilt juist de gezondheidsverschillen met rijkere mensen verkleinen, dus dan werken beloningen beter. Je wilt dat mensen deze challenges alleen aangaan met geld dat ze kunnen missen.' Ook vindt De Buisonjé depositocontracten geen goed idee voor hart- en vaatziektenpatiënten, voor wie beweging wel erg belangrijk is. 'Patiënten gaven zelf ook aan dit geen motiverend idee te vinden. Alleen de jongere patiënten vonden het enigszins interessant. Dus leuk die stokken, maar sla er geen patiënten mee.' Of straffen op de langetermijn effectief zijn, is nog niet duidelijk. 'Je weet niet of mensen doorgaan met stappen zetten zodra een challenge is afgelopen. Ontdekken hoe je voor blijvende gedragsverandering kunt zorgen, is de heilige graal in mijn onderzoeksveld. Wanneer mensen iets leuk vinden, is de kans groter dat ze het langer volhouden.' Wie te maken krijgt met tegenslagen, houdt het minder goed vol. 'In mijn onderzoek samen met een Amerikaans bedrijf hebben we 70.000 deelnemers 40 dollar laten inleggen en zes weken lang stappenchallenges laten doen. Wat bleek? De 27 procent die het niet haalde, en dus het geld verloor, ging vijf procent minder stappen zetten dan hun gemiddelde voor de challenge. Terwijl de rest juist 44 procent meer stappen ging zetten en het geld terugverdiende plus extra winsten op basis van geld van mensen die het verloren.' Daarin ziet De Buisonjé een businessmodel. 'Je kunt in een lab zien wat wel en niet werkt, maar het probleem is vaak dat je niet kunt opschalen. Maar dit kun je juist wél opschalen: mensen leggen zelf geld in en het geld dat ze verliezen gebruik je om winst uit te keren aan deelnemers die de challenges wel halen. Een deel van die winst pak je natuurlijk om het bedrijf mee te runnen. Ik zou het supervet vinden om mensen beter te maken en daarmee ook een bedrijf te bouwen. Tegelijkertijd heeft werken als onderzoeker ook voordelen en dan bewaar ik mijn wetenschappelijke integriteit.' Zelf heeft de promovendus ook soms moeite met het aanpassen van zijn eigen levensstijl. 'Soms ga je op vakantie, of gebeurt er iets stressvols in je leven, waardoor je een gezonde gewoonte verliest. Als mensen falen is er best een groot risico dat ze gedemotiveerd raken, zelfvertrouwen verliezen en denken: *fuck it*, het gaat nooit lukken, dus ik stop er maar mee. Het kost tijd om in een ritme te komen en het lukt ook mij zeker niet altijd. Maar ik heb het gevoel dat dit soort weddenschappen mij wel helpt om het met een frisse motivatie opnieuw te proberen.' Samen met zijn vrienden gaat hij geregeld weddenschappen aan om van diverse ongezonde gewoontes af te komen, zoals alcohol drinken. 'We hebben er een speciale appgroep voor en maken tikkie's over via bepaalde apps met onze inzet. Als we onze doelen behalen en het geld terugkrijgen, gaan we samen van het geld uit eten. Het is een leuke manier om met je gezondheid bezig te zijn.'

D.R. de Buisonjé, *Less carrot more stick.* Promotie is 29 februari

Het eerste gat in het IJzeren Gordijn



Hoe kon een barbecue op een afgelegen veld bij de Hongaars-Oostenrijkse grens ervoor zorgen dat het de Berlijnse Muur viel? De Leidse politicoloog Matthew Longo schreef er een zinderend boek over. 'Die picknick was de vonk die alles deed ontbranden.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO'S TAMÁS LOBENWEIN/PAN-EUROPEAN PICNIC '89 FOUNDATION

Toen er een helikopter overvloog, ging er een schok door de menigte. Ouders grepen hun kinderen vast en gingen over hen heen hangen om ze tegen een eventuele kogelregen te beschermen. De angst was groot onder de Oost-Duitsers die op 19 augustus 1989 in een veld in Hongarije richting de grens met Oostenrijk liepen, om vandaaruit naar West-Duitsland te vluchten. Verderop stonden Hongaarse soldaten bij wat lang een zwaarbewaakte grens was, deel van het gevreesde IJzeren Gordijn dat Oost- en West-Europa scheidde. Zouden zij het vuur op hen openen? De groep begon te rennen richting het hek dat de grensovergang markeerde. De laatste meters voelden eindeloos voor Annette, een Oost-Duitse vrouw in de groep. Samen met de honderden lotgenoten sprintte ze naar het hek, dat bezweek onder hun gewicht. 'Toen hoorde ze een knal, heel hard, en dichtbij', schrijft de Leidse universitair docent politicologie Matthew Longo in zijn onlangs verschenen boek *The Picnic*. 'Alsof er iemand schoot. Dit is het, dacht ze, dit is hoe het eindigt.' Annette hoorde echter geen kogels, maar een champagnefles die door een Oostenrijker werd ontkurkt. "Je hebt het gered", zei hij. "Je bent vrij." In *The Picnic*, dat jubelrecensies kreeg in onder meer *The New York Times*, *The Washington Post* en *The Guardian*, beschrijft Longo hoe een barbecue bij de Hongaars-Oostenrijkse grens er mede voor zorgde dat de Berlijnse Muur instortte. Hij schetst hoe er eind jaren '80 steeds meer gaten vielen in het IJzeren Gordijn en volgt de hoofdrolspelers van die periode op de voet: de twijfelende grenswachter, de bange vluchteling, de moedige organisatoren van de barbecue en de peinzende politici. Als de Muur eenmaal gevallen is, blijkt de gewonnen vrijheid al snel heel betrekkelijk te zijn. 'Ik ben een grens-nerd', zegt Longo. 'Op een congres in Boedapest sprak ik over mijn vorige boek, over de grens tussen Mexico en de vs. Daar gaf de Hongaar László Nagy een lezing over de Pan Europese Picknick in 1989 aan de

grens tussen Hongarije en Oostenrijk die hij mede had georganiseerd. Ik kende die gebeurtenis niet, en dat is als grenzenkenner natuurlijk onacceptabel.' Het idee was om een feest te organiseren in een veld bij de Hongaarse plaats Sopron om Europese eenheid en vrijheid te vieren, een vrolijk protest tegen de communistische leiders met goulash, worstjes, dans en muziek. Uiteindelijk werd het dus meer dan een barbecue. Honderden Oost-Duitsers, die na het zien van flyers via Tsjechoslowakije naar Hongarije waren gereisd, trokken de grens over. De grenswachters besloten niet in te grijpen, al was er van tevoren totaal geen zekerheid dat ze de trekker niet over zouden halen. Zo ontstond het grootste gat in het IJzeren Gordijn sinds het begin van de Koude Oorlog. Het was 'de plek waar de eerste steen uit de Muur werd verwijderd', zou de West-Duitse bondskanselier Helmut Kohl later zeggen. Longo bezocht met Nagy het afgelegen veld waar de picknick werd georganiseerd. 'Hij was na al die jaren nog verbijsterd dat de Oost-Duitsers op zo'n obscure plek in zijn land waren terechtgekomen. Hij noemde het de anus van de wereld.' Waarom juist dit de zwakke plek in de grens met het Westen werd, kwam niet alleen door de activisten die de barbecue organiseerden, maar ook door Hongaarse politici. 'De picknick zou je kunnen zien als de vonk die de zaak deed ontbranden, maar het hooi en de benzine waren er al.' Een van de politieke leiders was Miklós Németh. De laatste communistische premier van Hongarije wilde hervormingen doorvoeren. De vraag was alleen wat Sovjetleider Gorbatsjov zou doen als hij de schaar in het gordijn zou zetten? In 1956 was namelijk de Hongaarse opstand tegen het autoritaire bewind in het land door de Sovjets op bloedige wijze de kop in gedrukt. Dit had een nationaal trauma veroorzaakt. 'Maar deze catastrofe motiveerde de Hongaren om die droom van vrijheid alsnog te realiseren.' Longo interviewde de Hongaarse oud-premier. 'Németh kende Gorbatsjov al voordat hij aan de macht kwam. Ze

hadden samen een aantal dagen doorgebracht in de auto toen ze in Hongarije coöperaties en staatsboerderijen bezochten. Het beviel Németh dat Gorbatsjov geen giften aannam en geen wodka dronk, iets wat Sovjetbonzen meestal wel deden.' Zo ontstond er een goede verstandhouding tussen de twee toekomstige leiders die later van pas zou komen. 'Zelfs aan de top is politiek een lokale gelegenheid. Het gaat er ook om wie je persoonlijk kent.' Want als Németh in maart 1989 naar Moskou gaat om Gorbatsjov te vertellen dat hij wil hervormen en het Hongaarse gordijn wil ontmantelen, waar hij al mee was begonnen trouwens, antwoordt Gorbatsjov dat hij geen tanks naar Boedapest zal sturen en dat de grens 'jouw eigen verantwoordelijkheid is'. Op de terugweg realiseert Németh zich dat niet Gorbatsjov een gevaar is voor Hongarije, maar de mogelijkheid dat hardliners in het Kremlin de Sovjetleider gaan afzetten. Daarom gaat hij zo snel mogelijk hervormen, voordat het te laat is. In de DDR was de situatie nog heel anders dan in Hongarije. Politiek leider Erich Honecker en de gevreesde Stasi leken het land nog in een ijzeren greep te hebben. Dat een paar maanden na de picknick het DDR-regime razendsnel ineens zou storten, had vrijwel niemand verwacht. Tienduizenden Oost-Duitsers trokken naar Hongarije om daar mogelijk een weg naar het Westen te vinden. Longo sprak met een aantal van hen die in de zomer van 1989 de grens naar Oostenrijk passeerden. Een van de meest opvallende verhalen is die van de Oost-Duitse Katja en West-Duitse Oskar. Ze ontmoetten elkaar op 17-jarige leeftijd in 1987 in de Sovjet-Unie als ze daar op schoolreis zijn. Eenmaal thuis bleven ze elkaar brieven schrijven en ze werden verliefd op elkaar. Uiteindelijk kropen ze kort na de picknick samen door het gat in het hek. De schok van het leven in het Westen was groot voor Katja. Toen ze maandverband wilde kopen in een supermarkt, kwam ze huilend weer naar buiten. De hoeveelheid producten,

kleuren en prijzen waren te overweldigend, zegt Longo. 'Ze wist gewoon niet wat ze moest doen.' De stress van de nieuwe vrijheid dreef het koppel uit elkaar. De relatie eindigde in 1989 en Katja en Oskar spraken elkaar jaren niet. 'We zijn in het westen geobseedeerd met het belang van wat wij vrijheid vinden. Maar dat die beleving niet voor iedereen hetzelfde is, vinden we maar moeilijk te begrijpen. Het gaat er bij ons maar moeilijk in dat mensen zeggen: "Nee, nee, nee, dit wil ik niet." Maar in 2000 herstelden de twee het contact, toen ze allebei een gezin hadden. In 2010 ontmoeten ze elkaar weer om samen hun Stasi-dossier te bekijken, en in de zomer van 2015 bezochten ze de plek waar ze Oostenrijk binnen trokken. Dat deed hun liefde weer ontbranden. Die avond vroeg Oskar of Katja met hem wilde trouwen. Ze ze ja. Longo: 'Als je roman schrijft, bedenken je zo'n plot misschien, maar dit is echt gebeurd.'

Matthew Longo, *The Picnic: An Escape to Freedom and the Collapse of the Iron Curtain*. Vintage, 320 pgs. €22,95

'Ik kende die picknick niet en dat is als grens-nerd natuurlijk onacceptabel'

Surreële toestanden

In *The Picnic* van Matthew Longo passeren tal van bizarre tactieken waarmee het communistische regime de bevolking of hervormingsgezinde politici onder de duim probeerde te houden. Margret, een van de Oost-Duitsers die Longo interviewde, woonde aan de grens met West-Duitsland. Westerse tv was daar goed te ontvangen maar volstrekt verboden. Om in de gaten te houden of er toch stiekem werd gekeken naar de vijand, hadden de autoriteiten een truc bedacht. De kinderserie *Unser Sandmännchen* werd in beide landen uitgezonden, alleen in verschillende versies. In elke aflevering werd een voertuig geïntroduceerd: een fiets, een vrachtwagen, een raket: in de ddr kwam het voertuig solo op, in het Westen op een wolk. Op scholen in het Oosten vroegen de leraren wat de kinderen de vorige avond hadden gezien. Als leerlingen de wolk noemden, werden ouders gerapporteerd bij de autoriteiten. Ook op politiek niveau leidde de angst voor verandering soms tot surreële toestanden, schrijft Longo. De hervormingsgezinde Hongaars premier Miklós Németh viel niet zijn collega-leiders in de smaak. Vooral de Roemeense dictator Ceaușescu moest niks van hem hebben en zag hem liever verdwijnen. Juist in 1989 moest Németh naar de Warschau-pact-top in Boekarest. De Hongaarse delegatie had een aantal villa's in de stad toegewezen gekregen. Voordat de premier naar binnen mocht, was er een check van de beveiliging. Het team kwam met verontrustend nieuws naar buiten: er was radioactief materiaal aangetroffen, in levensgevaarlijke doses. 'Dat waren bekende tactieken in die tijd', vertelt Longo. 'De delegatie is toen maar in de tuin gaan slapen. Ze hadden geen tenten, dus lagen ze op matjes onder de blote hemel. Het was gelukkig een zachte zomernacht.'

Philip Huff schreef een roman over open relaties. Volgende week vertelt hij erover in boekhandel Kooyker. 'Hoe had het kunnen zijn als ik er niet zo'n potje van had gemaakt?'

DOOR POL KOOPMAN
FOTO DANIEL COHEN



Liefde is: de toekomst toedekken

Philip Huff (39) heeft niet zoveel op met datingapps, zegt hij in het Amsterdamse schrijverscafé De Pels, dat zelfs op deze maandagochtend nagenoeg vol zit. Het lijkt precies zo'n kroeg waar het, in de woorden van de auteur, 'allemaal veel gemakkelijker' gaat dan online.

'Ik vind het lastig', zegt hij. 'Als het idee is: "Je koppelt twee mensen aan elkaar die interesse hebben in een relatie en elkaar anders niet zouden treffen" dan is dat leuk. De perverse werkelijkheid is echter vaak anders. Je ziet alleen wat vrij oppervlakkige foto's en een tekstje, dan volgt er een vrij kortstondige berichtenstroom waar ook niet iedereen even goed in is of zich in kan uiten. Je ziet eigenlijk niet hoe iemand écht is. Daarom dan toch de kroeg, al kan je daar ook niet altijd met alleen maar leuke mensen staan.'

Begin deze maand verscheen zijn vijfde roman waarin Huff de liefdesgeschiedenis van een open relatie beschrijft. *Open* begint met een citaat van de Spaanse schrijver Javier Mariás die stelt: '...love always has an imaginary side to it, however tangible or real we believe it to be at any given moment...'

Huff: 'Ik denk dat elke liefdesrelatie zich moet verhouden tot de toekomst. Elke relatie veronderstelt een leven in het hier en nu maar ook een leven waar je met elkaar naartoe beweegt, met wonen in Parijs, werken in Californië, met een camper of een hondje of een kind. Liefde draagt dus daarom altijd een soort van verbeelding van de toekomst in zich en dus een element van...'

Na een korte denkpauze, vervolgt hij: '... ik noem het liefdevol verzwijgen. In elk relatie zit een vorm van toedekken van wat daar niet bij hoort, als je partner bijvoorbeeld met een collega staat te flirten. Het gebeurt, maar we zien en delen het liever niet.'

De roman verhaalt over een open relatie tussen een man en een vrouw, een ik-en een jij-figuur, die op een gegeven moment uit elkaar valt.

Huff: 'Ook dat is mooi aan dat citaat. Ook als een relatie verdrietig afloopt, houd je altijd dat element van "wat had kunnen zijn". Daar gaat het slot over. Hoe had het toch kunnen zijn als ik er niet zo'n potje van had gemaakt?'

'Ik'?

'De ik-persoon bedoel ik. Ik heb niet alles letterlijk zo meegemaakt. Natuurlijk zitten er elementen van mezelf in. Dat kan niet anders, maar het is een roman, geen autobiografie. Ik geloof dat dat onderscheid soms moeilijk is voor mensen. Ik schrijf nu eenmaal contem-

poraine romans met hoofdpersonen die vaak in dezelfde levensfase zitten als ik toen ik het schreef, maar verder heb ik ook gewoon ouderwets geprobeerd om dingen te verzinnen.'

Zijn er meer open relaties dan vroeger?

'Uit onderzoek blijkt dat dertig procent van de Amerikanen niet gelooft in monogame relaties. Hoe het in Nederland zit weet ik niet. Ik heb wel het idee dat ik er in mijn omgeving nu meer over hoor dan twintig jaar geleden, maar goed, dat zouden we ook even moeten vragen aan iemand uit Groningen of Limburg.'

Is het volgens jou iets grootstedelijks?

'Nee. Ik denk dat het een gevolg is van de worsteling van mensen met het idee van de monogame liefdesrelatie. Scheiden doen we overal en affaires hebben ook. In essentie gaat *Open* over twee mensen in een liefdesrelatie die heel ver van elkaar afdrijven en dat doen we allemaal, of je moet echt met je *high school sweetheart* eindigen. 'Uiteindelijk heeft bijna iedereen meer mislukte dan gelukke relaties. Daarom zijn mensen, zeker in de afgelopen honderd jaar, gaan kijken naar alternatieve relatievormen. Dat lijkt me een goede zaak. Er begint uiteindelijk een beetje rek te komen in het idee dat een liefdesrelatie alleen bestaat uit een man en een vrouw die voor de kerk getrouwd zijn.'

Je laat je hoofdpersoon zeggen: 'In Romeo en Julia corrumpert de omgeving een perfecte liefde. Ik geloofde daar niet in. Dat wil zeggen, het rot komt ook van binnen...'

'Het probleem met de romantische liefde is de verwachting van die Ene Grote Liefde. Eén iemand die alles voor je zal zijn, qua coaching, qua seks, qua familie, qua gezondheid en ziekte, qua veiligheid, tot de dood ons scheidt. Terwijl, als ik naar mijn vriendengroep kijk, met die ga ik naar Lana del Rey en met die weer naar jazzoptredens. Het is niet zo dat iedereen elkaar de hele tijd alles te bieden heeft.

'Het boek onderzoekt in hoeverre je met een grote liefde kan bespreken dat niet alles uit twee mensen hoeft te komen, ook niet op het seksuele vlak. Hier, eh... moet ik oppassen, want hier krijg ik altijd boze berichten over. Mensen zeggen dan: "Je projecteert je eigen ervaringen, je eigen verlangens op ons." Maar mijn ervaring is dat heel veel mensen affaires hebben. We erkennen meer en meer dat onze partner ons niet alles hoeft te bieden, maar als het om het seksuele of romantische vlak gaat vinden we dat heel ingewikkeld en bedreigend.'

Toch loopt het verhaal, ondanks de openheid, slecht af. Heeft de relatievorm toch afgedaan?

'In het idee geloof ik zeker nog steeds. Ik kan natuurlijk niet voor alle mensen zeggen hoe ze daar invulling aan moeten geven. In de roman kiezen de personages voor een open relatie als uitweg voor alle heimelijkheid en leugens, en dat leidt tot, jawel, nog meer heimelijkheid en leugens. De grootste scheuren ontstaan doordat de man tegen de vrouw liegt en dat dan ook nog eens best wel lang. Als hij het uiteindelijk opbiecht is het natuurlijk nóg niet goed.'

Had hij het goed kunnen doen?

'Hij had zich gewoon moeten gedragen. Liegen helpt zeker niet, al gooi je er nog zo mooi allerlei citaten van Wittgenstein tegenaan. Eigenlijk komen we weer gewoon uit op het adagium van communiceren. Open zijn naar elkaar toe: nou, succes ermee!'

Philip Huff, *Open*. Prometheus. 352 pgs. €23,99.

Op vrijdagavond 7 maart wordt de schrijver geïnterviewd in boekhandel Kooyker. Kaarten kosten €5 en zijn te reserveren via info@kooyker.nl

Dankbaar voor alle aandachtstrekkij van ijdeltuiten

'Ik vind de hele cultus van witte mannelijke genieën die boeken van meer dan achthonderd pagina's schrijven overschat', mopperde Philip Huff in de *Groene Amsterdammer* over de Russische romanciers Tolstoj en Dostojevski.

Ook in *Open* lijkt dat sentiment terug te komen wanneer de hoofdpersoon de Canadese auteur Rachel Cusk aanhaalt die zegt dat alle schrijvers aandachtstrekkingen zijn: 'Waarom zouden ze anders boeken schrijven, en die voorlezen, zich op podia ten overstaan van publiek laten interviewen? Niemand heeft de schrijver als klein kind opgemerkt en nu komt die als volwassene de rekening vereffenen.'

Huff: 'Ik denk dat het genuanceerder ligt. Je

schrijft een boek omdat je wat wil zeggen over de wereld. Daar vraag je zeker aandacht voor. 'Ik denk echter dat als je gezien wil worden je je beter kan wenden tot TikTok of de televisie. Anderzijds zijn schrijvers ook ijdeltuiten die dan weer niet op televisie durven.

'Wat ik zo leuk vind aan dit citaat en wat me ook aan het denken zette, is dat het ook wat over literatuur zegt. Daar kunnen allerlei waarden naast elkaar bestaan. In zekere zin zijn schrijvers dus absoluut aandachtstrekkingen, voor hun eigen werk en soms ook voor zichzelf.

'Tegelijkertijd ben ik een boel ijdele schrijvers daar best wel dankbaar voor, want ik heb veel plezier beleefd aan al die aandachtstrekkij.'

Curriculum Vitae

- Philip Huff (Naarden, 28 september 1984) studeerde geschiedenis en filosofie. In 2008 debuteerde hij met een kort verhaal in literair tijdschrift *De Gids*.
- Een jaar later, in 2009, verscheen zijn debuutroman *Dagen van Gras*. De roman werd in 2011 verfilmd. Huff schreef het scenario.
- In 2012 verscheen de roman *Niemand in de stad*. Ook dit boek werd verfilmd en was in 2018 de openingsfilm van het Nederlands Film Festival. De film ontving negen nominaties voor de Gouden

Kalveren van 2019. In datzelfde jaar ontving Huff de Zilveren Krulstaart voor het beste Nederlandstalige script.

- Derde roman *Boek van de doden* (2014)
- Vierde roman *Wat je van bloed weet* (2022)
- Vijfde roman *Open* (2024)
- Naast romans heeft de schrijver gedichten, essays, korte verhalen en columns gepubliceerd en is hij actief als scenarischrijver. Voor zijn werk heeft Huff meerdere prijzen gewonnen.

Studenten vliegen er nog niet uit (dankzij vleermuis)

Bewoners van het Stadsbouwhuis aan de Langegracht zouden in oktober moeten vertrekken, maar mogen langer blijven, tot april volgend jaar.

DOOR EMIEL BEINEMA

Vorige maand ontstond onrust onder de bewoners, voornamelijk studenten, toen ze hoorden dat ze uiterlijk 1 oktober weg moesten. Maar woensdag liet de gemeente weten dat de sloop van het gebouw vertraagd is. Sinds april 2020 zijn er in het gebouw, oorspronkelijk een kantoor van de gemeente, bijna honderd tijdelijke woningen in afwachting van de sloop.

Dat hun woning tijdelijk zou zijn, was de studenten vanaf het begin duidelijk: volgens hun contract heeft de verhuurder een opzegtermijn van drie maanden. Toch leidde het vooruitzicht om alternatieve woonruimte te moeten zoeken tot bezorgdheid.

Ondanks onzekerheid over de planning van de sloop, hoorden de bewoners begin dit jaar juist van vastgoedbeheerder Gapph, die het gebouw voor de gemeente beheert, dat de gemeente de vergunning niet zou verlengen en ze alsnog op straat zouden komen te staan. Dat zou leiden tot langdurige leegstand, volgens bewoner en vleermuisdeskundige René Bouwmeester. Hij hoorde enkele jaren geleden 's nachts een vleermuis bij het gebouw, die met zijn paarroep de aandacht van vrouwelijke soortgenoten probeerde te krijgen. Met professionele apparatuur volgde Bouwmeester de 'gewone dwergvleermuis' de afgelopen jaren en vond hij twee paarverblijven. 'We zien dezelfde vleermuis elke zomer rondjes vliegen om het gebouw, op zoek naar eten. Ik verwacht dus dat hij er de hele zomer zit en misschien zelfs 's winters. Het gebouw is groot zat en blijft een beetje warm doordat wij er wonen.'

Deze vleermuissoort wordt in Nederland beschermd, dus zonder ontheffing van de omgevingsdienst kan de sloop niet doorgaan. 'Eigenlijk moet je dan toestemming vragen: mogen we deze vleermuis uit huis zetten?' legt Bouwmeester uit. Grappend: 'Op dit moment wordt hij beter beschermd dan wij.'

Om die ontheffing te krijgen, moet de projectontwikkelaar eerst een uitgebreid onderzoek laten doen, dat van mei tot oktober duurt. De gemeente verwacht dat de sloop daarna in april 2025 alsnog van start kan, laat een woordvoerder weten. Hoewel die datum vanwege de benodigde ontheffing nog niet helemaal vaststaat.

De moeite die Bouwmeester heeft gedaan om zijn vondsten op tijd bij de gemeente onder de aandacht te krijgen, was niet voor niets. Zijn bericht heeft volgens de woordvoerder 'de juiste personen bereikt en is ook gedeeld met de ontwikkelaar van het Energiepark'. Daarmee is het grootste gevaar afgewend, vindt Bouwmeester: 'De slechtste uitkomst zou zijn dat wij er allemaal uit gegooid worden en het gebouw dan een jaar leeg komt te staan, terwijl dat helemaal niet nodig is. Ook financieel is het beter voor de gemeente om ons te laten zitten. Iedereen win.'



Demonstranten van Scientist Rebellion bij het klimaatprotest op de A12 in maart 2023

‘Wie heeft er op de A12 gestaan?’ Vier handen gaan omhoog

Tijdens een reeks dialogen tasten Leidse wetenschappers de grenzen af van academische vrijheid en maatschappelijke betrokkenheid. ‘Wie bepaalt wat verkeerd is?’

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO TACO VAN DER EB

‘Het doel van de middag is niet om consensus te bereiken’, opent moderator Julia Cramer de dialoog ‘In toga op de A12, titels op X?’ waarin de rol wetenschappers in het maatschappelijk debat en de grenzen van de academische vrijheid worden bediscussieerd. ‘Hoeveel van de aanwezigen hebben een socialmedia-account?’ vraagt Cramer aan de zaal. Alle handen gaan omhoog. ‘Wie heeft daar wetenschappelijke discussies vanuit zijn of haar titel?’ Ongeveer de helft van de handen. ‘En wie heeft er wel eens op de A12 gestaan?’ Vier handen de lucht in. Het kernteam introduceert vervolgens vier verschillende soorten wetenschappers. De studeerkamergeleerde aan de ene kant, dan de surveillant, iets actiever, de simultaan-schaker, nog iets actiever, en aan de andere kant de *social issue*-advocate, de activist.

De dialoog is georganiseerd door het Kernteam Academische Vrijheid, dat in de zomer van 2022 in het leven geroepen werd door rector Hester Bijl. Bij het debat mogen alleen studenten en medewerkers van de universiteit aanwezig zijn; geen media of andere geïnteresseerden, want dan kunnen de deelnemers zich toch beperkt voelen in het geven van reacties.

Mare mag toch aanwezig zijn, maar dient zich, net als alle deelnemers, te houden aan de zogeheten Chatham House Rule. Deze regel stelt dat deelnemers inzichten uit het gesprek mogen meenemen en bespreken buiten de middag, maar dat hierbij in geen geval namen mogen worden genoemd.

Vervolgens verdelen de aanwezigen zich over kleine groepjes voor verdere discussie. Ook hier gaat het er respectvol aan toe. De meningen lopen uiteen. ‘Ik stond daar anoniem op de A12, maar een klimaatwetenschapper mag daar wel onder titel gaan staan, die heeft autoriteit’, zegt iemand. In een ander groepje zegt een deelnemer: ‘Je moet individuele wetenschappers beperken, want je kan ook een verkeerd standpunt naar buiten brengen. Daar moet je mee oppassen.’ ‘Maar wie bepaalt wat verkeerd of schadelijk is? Zo worden je dus eigenlijk van boven beperkingen opgelegd’, reageert een ander.

De middag wordt plenair afgesloten met de conclusie dat er inderdaad geen consensus is over de rol van de wetenschapper in het debat. Het kernteam neemt de observaties van deze middag, een eerdere dialoogmiddag (op 10 november 2023) en eerder gevoerde gesprekken mee om in de eerste helft van 2024 een advies op te stellen met daarin ‘aanbevelingen voor een blijvende “Leidse lijn”’, aldus de website van de universiteit.

Rector Hester Bijl is vandaag ook bij de dialoog aanwezig en is erg tevreden over het verloop, zegt ze na afloop, dus als de Chatham House Rule niet meer geldt. ‘Er zijn mooie inzichten uit gekomen. Er is duidelijk geen consensus over welk type wetenschapper we zijn of hoe dit aan te vliegen, maar er is wel consensus over dat dit gesprek heel belangrijk is.’ In meerdere discussiegroepen werd de vraag genoemd naar een duidelijk beleid of standpunt vanuit de universiteit. Desgevraagd reageert Bijl hier ook achteraf op: ‘Dat speelt zeker. Wij hadden na 7 oktober sneller duiding kunnen geven, gesprekken kunnen organiseren. Daar zijn we als universiteit met zijn allen terughoudend in geweest, maar dat is wel de rol van de universiteit, dat dat gesprek in veiligheid gevoerd wordt.’

‘Er wordt sinds 7 oktober veel meer georganiseerd. Het gaat erom dat vanuit de gemeenschap duiding georganiseerd wordt. Dat is grootschalig op gang gekomen, dat kunnen we alleen maar toejuichen.’

Toch werd begin februari een debat over Gaza tussen historici Nadia Bouras en Sara Polak nog in de Hooglandse kerk georganiseerd. Zij uitten stevige kritiek op de stilte vanuit de universiteit. ‘Zowel collega’s als studenten hebben de behoefte om vragen te stellen en met elkaar in discussie te gaan. Dat dit gesprek nu niet plaatsvindt op de universiteit, vind ik echt onbegrijpelijk’, zei Bouras hierover tijdens het debat.

Bijl reageert: ‘Dat raakt me heel erg. Wij willen juist dat gesprek organiseren en juist een voorbeeld zijn hoe we dat gesprek met elkaar voeren. Als er ergens nog het gevoel is dat daar geen ruimte voor is, voel ik me persoonlijk aangesproken om me daarvoor in te spannen. Dat is heel belangrijk.’

Waarom het begrip academische vrijheid wordt misbruikt

Door constant beroep te doen op academische vrijheid dreigt het begrip een inhoudloze vrijbrief te worden, betogen **Roos van Oosten** en **Frans Willem Korsten**.

Academische vrijheid dreigt snel een retorische truc te worden om voorbij te gaan aan wetenschappelijke verantwoordelijkheid. In het in 2021 door de KNAW uitgebrachte rapport *Academische vrijheid in Nederland – een begripsanalyse en richtsnoer* zijn vrijheid en verantwoordelijkheid, of breder: wetenschappelijke integriteit, duidelijk aan elkaar gekoppeld. Bij de samenvatting van de opdracht aan het Kernteam Academische Vrijheid, zoals vermeld op website, lijkt daar geen sprake van. Juist aan een beroep op het losstaande begrip ‘vrijheid’ kleefte het risico dat het verwordt tot ‘vrijbrief’. Vrijheid is een al decennialang door ultrarechts gekaapte term om regels, richtlijnen of wetten van tafel te vegen. Dit leggen de wetenschapshistorici (en bestseller auteurs) Oreskes en Conway (bekend van de *Merchants of Doubt*) genadeloos bloot in hun nieuwste boek: *The big myth*. Ze wijzen in dit boek op de Pavlov-reactie van ultrarechts om bij een discussie over maatregel A, vooral spookbeelden van maatregel X, Y en Z de discussie in te slingeren.

Oreskes en Conway kijken in *The big myth* naar de lange geschiedenis om met het begrip vrijheid in de hand redelijke alternatieven te blokkeren of kapot te maken in de vs. Je hoeft de Nederlandse politiek maar een half oog te volgen om te weten dat in het ultrarechtse partijprogramma van Partij voor de Vrijheid (pvv) klimaatbeleid en grondwet evident niet meer gewaarborgd zijn.

Te pas en te onpas duikt het begrip ‘academische vrijheid’ op, zo ook in het debat over samenwerking met de fossiele industrie. Merkwaardig genoeg geldt dan niet het argument dat samenwerking met *Big Business of Big Oil* de academische vrijheid juist in gevaar brengt. De voorstanders van samenwerking zien in *cut-the-ties* een beperking van de academische vrijheid. Ze wijzen er net zo gemakkelijk op dat – geheel tegen de academische vrijheid in – de politiek dan aan zet is.

De tegenstanders van samenwerking wijzen erop dat minstens twee van de vijf principes van wetenschappelijke integriteit, geschonden worden, te weten onafhankelijkheid (als Big Oil betaalt, bepaalt ze ook) maar vooral verantwoordelijkheid. De vraag is hoe ethisch het is om in deze tijd nog als *wetenschappelijk* instituut samen te werken met Big Oil-bedrijven die decennialang kritische vormen van wetenschap hebben geperverteerd en evident op ramkoers blijven liggen met het klimaat-akkoord van Parijs.

Het Kernteam Academische Vrijheid staat voor de taak om het debat over academische vrijheid in goede banen te leiden. De methode ‘in gesprek blijven’ en ‘dialogo’ klinken allemaal sympathiek en de bijeenkomsten zijn belangrijk en niet onaardig, maar wie de tekst op de website leest, wordt toch ongerust. Want hoe academisch integere is het om in de opdracht aan dit team voorbij te gaan aan wetenschappelijke verantwoordelijkheid?

Deze vraag roept een andere op: of er vrijheid bestaat zonder integriteit. Die zogeheten ‘vrijheid’ los van integriteit bestaat inderdaad: ze wordt beschreven door Oreskes en Conway en impliceert een rechtstreekse aanval op alles wat wetenschap heet.

Roos van Oosten is universitair docent historische archeologie
Frans Willem Korsten is hoogleraar literatuur, cultuur en recht

‘Minstens twee van de vijf principes van wetenschappelijke integriteit worden geschonden’





‘De Peli voelt als een sovjetbunker’

DOOR LORENZO GERRITSEN
FOTO TACO VAN DER EB

Huis: Huize Hahnithah
Grootte: 12m²
Huur: €350 incl.
Bewoners: 8

Waar komt de naam Hahnithah vandaan?

‘De vorige bewoonster van deze kamer heette Anitha. Het verhaal achter al die h’s ben ik vergeten, maar ze was een asielzoeker uit Afrika. Vroeger had je geen tekort aan studentenwoningen en kregen asielzoekers voorrang in studentenhuizen. Ze heeft wel meer dan twintig jaar in deze kamer gewoond. ‘Op een gegeven moment kreeg ze een baby. Waarschijnlijk kreeg ze daarom voorrang op een ander huis en is ze vertrokken. Dat was het einde van een tijdperk. Oudere huisgenoten vertelden mij

hoe vervelend ze het gehuil van de baby vonden. Anitha was wel afgezonderd van de rest, maar ze deed wel haar schoonmaaktaken in het huis.’

Hoe is het om in de Pelikaanhof te wonen?

‘Het hele gebouw voelt echt als een sovjetbunker. Het heeft niet veel karakter en het is jammer dat je hier geen fusie hebt. Ik heb wel een klein balkonnetje op mijn kamer. Als je dat een beetje creatief bekijkt, is het gewoon een grachtenpand. ‘De locatie van de Peli is wél echt top. Vergeleken met andere studentencomplexen is het een stuk beter. Alleen de Vrijheidslaan is superieur. De Klik is op een kutlocatie en het is er ook armoedig. Flanor heeft hetzelfde, maar die gaat

net als de de Peli gerenoveerd worden, maar dat duurt nog minstens twee jaar.’

Waarom heb je een step?

‘Een huisgenoot had op een Quintus-activiteit een roze stepje gestolen. Niemand gebruikte die ooit. Toen ik hier kwam wonen, ging ik hem gebruiken om rond te stappen. Helaas ging die na een tijdje kapot en moest ik op zoek naar een nieuwe. ‘Gelukkig gingen we met het huis Sinterkerst en Nieuw vieren. Ik kreeg van mijn huisgenoot deze nieuwe step met stickervellen. De oude step zat namelijk helemaal onder de stickers. Nu zitten er alleen nog dispuutstickers en Peppa Big-stickers op, omdat we een ‘knorrenhuis’ zijn. Dat is een beetje de meme, want er woont een Minervaan hier.’

Je hebt veel bierviltjes aan je muur hangen.

‘Ik hou van speciaalbier. Ik heb al bijna zevenhonderd verschillende biertjes beoordeeld op Untappd. Ik spaar voornamelijk bierviltjes van kleinere speciaalbiertjes met hun eigen brouwerijen. Ze komen van allemaal plekken waar ik ben geweest, zoals Wenen en Boedapest. Beetje herinneringen in mijn kamer opbouwen, net zoals dit flesje Mata Mata uit club Berghain in Berlijn.’

Is dat niet een super exclusieve club?

‘Exclusief ga ik het niet noemen. Het is meer voor een speciaal type mens. In Berlijn heb ik een paar technoclubs onder de loep genomen. Ik moest op zondag om zeven uur ’s ochtends in de rij gaan staan voor Berghain. Ik moest mezelf een beetje voordoen als iemand anders om binnen te komen. Ik had een glittershirtje aan met een zwarte pantalon en leren schoenen. De ongeschreven regel van de club is wel dat mensen niet praten over hoe het daarbinnen is. Dus ik ga dat ook hier helaas niet prijsgeven.’

COLUMN | OMAR GHALY

Bestaan die rechtse neomacho’s ook in mijn Leidse bubbel?

Where have all the good men gone? Bonnie Tyler vroeg het zich in 1984 al af. Recent deed ook *Trouw* een duit in het zakje. In een artikel met de kop: ‘Jonge vrouwen worden progressiever, terwijl jonge mannen Andrew Tate omarmen’, wordt Tate-apologeet en finluencer Mees Wijnants aan het woord gelaten om het fenomeen mannelijkheid te duiden.

Het 22-jarige ventje hees zich in een pak en liet zich door de krant uitgebreid fotograferen in Des Indes. Het beeld heeft iets koddigs, alsof hij zelf niet heeft meegekregen dat hij niet door de selectie van Nyenrode is gekomen. Op X deelde hij het artikel met als bijschrift: ‘Building the brand’ inclusief een trofee-emoji. Voor diegenen die Mees Wijnants niet kennen, het zij u vergeven.



‘In de echte wereld lijkt het er toch wat beschaafder aan toe te gaan dan online’

Mees heeft een podcast met de opzichtige naam *Nieuw Geld* waarin hij zijn volgers uitlegt hoe zij hun fortuin kunnen verdienen. Hij verwierf enige bekendheid als de pleitbezorger van Andrew Tate bij *Op1* nadat deze was gearresteerd op verdenking van vrouwenhandel en verkrachting. Tijdens de uitzending ontlokte Sven Kockelman hem de bekentenis dat hij nog bij zijn ouders woont.

In *Trouw* laat ons Meeske zijn licht schijnen op het feminisme: mannen verdienen het geld, vrouwen zorgen voor het huis en moeten ‘liefde geven’. Paarse vrijdag vindt hij maar niets en klimaatverandering is een hoax. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat hij zelfs de VVD maar een linksige partij vindt. Via zijn eigen sociale mediakanalen maakt hij bepaald geen geheim van zijn bewondering voor Thierry Baudet en het FVD-canaille. Het artikel lezende kon ik maar tot één conclusie komen, de wereld is op tilt en Meesje is de voorman van een generatie nieuwe conservatieven. Ze zitten dagelijks in de sportschool en binnen vijf jaar rijden ze allemaal een BMW 440i, het type auto dat hun grote voorbeeld bij Nootdorp de sloot in wist te sturen.

Ik ging bij mijzelf te rade, ken

ik dit type neomacho’s ook in mijn Leidse bubbel? Ondanks onze reputatie als conservatieve kraamkamer denk ik van niet. Ik kan mij niet voorstellen dat je op een willekeurige Leidse faculteit iemand zal vinden die met droge ogen durft te beweren dat hij Tate een toffe peer vindt. Ik denk dat zelfs de verdwaalde Jordan Peterson-fanaten doorgaans hun bewondering voor de Canadese zelfhulpgoeroe voor zichzelf weten te houden.

En het is ook niet alsof ik niet naar rechtse types gezocht heb. Meermaals heb ik via Instagram de rakkers van de Groot-Nederlandse Studentenvereniging (twintig leden in Leiden) benaderd met de vraag of ik een keer mee kon lopen bij een activiteit. Tot zover geen gehoor. Als er een groeiende onderstroom van conservatieve mannen is in Leiden, dan is het mij voornamelijk niet gelukt om daartoe door te dringen.

Veel wordt gezegd en geschreven over de gevaren van TikTok-consumptie en aanverwante socialmediakanalen. Maar wanneer je je in de echte wereld begeeft, lijkt het er toch wat beschaafder aan toe te gaan dan online. We hoeven niet bang te zijn. Mees Wijnants zie je op je telefoon of misschien eens per jaar op tv, niet in de collegebanken.

Omar Ghalay studeert Egyptologie